

Paraša: Va-jera

7 862 písmen

2 085 slov

147 veršů

252 řádek

Žádná micva

וַיֵּרָא אֱלֹהֵי יְהוָה בְּאֵלֶינִי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פְּתַח־הַאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם: וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאתָם מִפְּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה:

A ukázal se mu Hospodin v Elonej Mamre, když seděl před vchodem do stanu v poledne. A pozvedl svůj zrak a viděl, že se k němu blíží tři muži, tedy jim pospíchal vstříc a poklonil se jim až k zemi.

Sidra pro tento týden: Va-jera

1. alija (Be-rešit 18:1-14)

Avraham přebývá v Elonej Mamre. K jeho stanu přijdou tři muži, Avraham je přivítá a pohostí je. Jeden z nich mu řekl řekne, že Sára bude mít během jednoho roku syna. Sára to slyší a zasměje se tomu, neboť se sama již myšlenky na vlastní děti vzdává.

2. alija (18:15-33)

Bůh vyjevuje Avrahamovi, že má v úmyslu zničit město Sedom a okolí. Avraham se snaží Boha uprosit, aby město neničil, protože se v něm možná nachází i dobří lidé. Jenže ve městě se nenajde ani deset spravedlivých.

3. alija (19:1-20)

Dva ze tří mužů, kteří navštívili Avrahama, se odpojí a přichází do Sedomu, aby zachránili Avrahamova synovce Lota. Ten je přivítá ve svém domě, což vzbudí nelibost místních mužů, kteří se snaží vniknout dovnitř. Lot davu nabízí své dcery výměnou za bezpečí hostů. Bůh raní obyvatele města slepotou a hosté řeknu Lotovi, aby se svou rodinou uprchl.

4. alija (19:21-21:4)

Zkáza Sedomu a Amory, Lotova žena se při úprku z města ohlédne a stane se s ní solný sloup. Lot se po zkáze obou měst skrývá se svými dvěma dcerami v jeskyňce. Během následujících dní a nocí obě dcery dostanou strach, že jsou posledními živými lidmi a rozhodnou se proto počít nové potomky s vlastním otcem. Lota každý večer opijí a obě s ním počnou dítě. Avraham se mezitím přestěhuje do negevské pouště a místní vládce Avimelech si vezme Sáru, kterou Avraham ve strachu o život označil za svou sestru. Bůh ale Avimelecha varuje, aby se Sáru

ani nedotkl. Avimelech vyčítá Avrahamovi, že ho uvedl v omyl. Sára porodí Jicchaka, který je 8. den po narození obřezán.

5. alija (21:5-21)

Sára vidí, že se Avrahamův první syn Jišmael může mít na Jicchaka špatný vliv a řekne proto Avrahamovi, aby Jišmaela a jeho matku Hagar vyhnout. Hagar i její syn jdou pouštit a Jišmael téměř zemře žízní, když se objeví anděl, řekne Hagar, že z Jišmaela vzejde velký národ a ukáže jí cestu ke studni.

6. alija (21:22-33)

Avraham uzavírá mír s Avimelechem a získává tak právo na studny, které již vykoupal.

7. alija (22:1-24)

Bůh nařizuje Avrahamovi, aby přinesl Jicchaka jako oběť. Avraham poslechne, i když nařízení nedává smysl, neboť to byl podle všech předchozích Božích slibů Jicchak, který se měl stát jeho dědicem. Tím ukáže svou naprostou oddanost Bohu a ve chvíli, kdy se chystá Jicchaka zabít na oltáři, zastaví ho anděl a ukáže mu berana, kterého Avraham obětuje místo svého syna. Avraham se vrátí i s Jicchakem a zároveň je informován o tom, že se narodila Rivka, Jicchakova budoucí manželka.

Haftara (2Kr 4:1-37)

Haftara připomíná narození i záchranu Jicchaka během proroka Eliši. Ten během putování přišel do Šunamu, kde jistě ženě nejprve prorokoval narození chlapce, což se skutečně stalo, i když mu žena již nevěřila. Když jednoho dne chlapec zemřel, byl to opět Eliša, který chlapce přivedl zpět k životu.

Zkuste se vcítit do pocitů Hagar? Co si myslí a jak smýšlí o své paní? Proč má nakonec důvod se vrátit?

A jak se asi cítila Sára? Byla její reakce pochopitelná? Nebo snad správná?

Jako solný sloup

„Uteč! Běž jako o život, zachraň se! Neohlížej se, nikde na pláni se nezastavuj, uteč až do kopců, jinak budeš smeten.“ Když Lot prchá ze svého domova jen se svou ženou a dvěma dcerami (jejich manželé zůstali ve městě, neboť odmítali uvěřit, že se blíží zkáza), nechává za sebou podstatnou část svého života. V minulé parašě byl popsán důvod, proč se Lot usídlil v Sedomu – celé údolí bylo nádherné, plné úrodných polí a blahobyt, „jako země egyptská, jako zahrada Hospodinova.“ A teď musí pryč – nesmí se ani ohlédnout, snad aby nezalitoval, co vše právě teď ztrácí. Lotova žena se ohlédla – a stal se z ní solný sloup. Komentátoři k tomu říkají, že soli byla potrestána, neboť soli zhršela. Raši říká, že když cizinci vstoupili do Lotova domu, chtěl je Lot pohostit a požádal svou ženu o sůl. Ta, jelikož přivykla sedomským manýrům, mu odsekla: „Dávat jim sůl, téměř cizákům? Copak chceš zavádět tyhle příšerné zvyky i v našem městě?“ V Pirkej Avot se říká, že ten, kdo tvrdí „tvoje je tvoje a moje je moje“ je bejnoni, tedy prostřední, obyčejný člověk, ani chasid, ani raša. Ale jsou tací, kteří říkají že to je povaha sedomských, neboť v tomto zdánlivě nevinném a na první pohled poctivém uvažování se může skrývat krutá bezohlednost a sobeckost. Lotova žena na malý okamžik zalitovala toho, co opouští, na krátký okamžik se v ní ozvalo sobectví sedomských – a to stačilo. Někdy se opravdu nevyplácí ohlízet se zpět, ale je třeba jít dál a nepodlehnout lítosti, že ztrácím něco, co už je stejně dávno ztraceno.

Lotovo dilema

Lotův příběh je plný paradoxů. Na jedné straně Lot vítá hosty ve svém domě, brání je, je ušetřen Božího hněvu, kráčí se svým strýcem Avrahamem a absolvuje s ním celou dlouhou pouť od Uru Chaldejského přes Charan až k Sedomu. Vlastně nikdy nikomu neublíží a dokonce to vypadá, že je to člověk bohabojný. A na druhou stranu Avrahama opustí, když vidí blahobyt Sedomu a Amory, jeho pasteveci mají konflikt s Avrahamovými, a konečně – a to je na něm asi nejkontroverznější – poté, co dojde k incestu mezi ním a starší dcerou, (a ukterého by mu ještě pomohla polehčující okolnost, že se na něj dcery domluvily), dopustí, aby se totéž zopakovalo hned další večer a s mladší dcerou! Lot se tak skrze své dcery stane otcem dvou synů – staršího dcera pojmenovala Mo'av, tedy doslova „z otce všešlý“. Mladší dcera byla poněkud diskretnější a nazvala ho Ben Ami, „syn mého lidu“. Z těchto dvou chlapců vzejdou národy Amonců, jejichž jméno dodnes uchovává město Ammán, a Moábci, z nichž jednou vzejde Rut a Lot se tak stává předkem krále Davida a v podstatě i mesiáše.

Tento rozpor v Lotově osobnosti je naznačen i ve verších, které popisují jeho putování s Avrahamem. Hned na začátku paraši Lech lecha Tóra říká „Lot šel s ním“ – tedy dobrovolně. Vzápětí ale říká: „Avram vzal Saraj, svou ženu, a svého synovce Lotu.“ To už naznačuje, že Avram tentokrát musel Lotu vzít trochu proti jeho vůli. Ačkoli Lot poznal stejně jako Avraham existenci Boží a nikdy vědomě nebo dokonce úmyslně neporušil žádné jeho nařízení, nedokázal se oprostít od materiálních tužeb, které se projeví jeho ochotou opustit Avrahama a jeho duchovní cestu výměnou za bohatství a pohodlí Sedomu. V tomto obojakém přístupu je nám Lot paradoxně bližší, než Avraham. I když jsme si vědomi existence Boha a známe jeho Tóru a víme, co se od nás žádá, často raději preferujeme tu materiální stránku věci a hledáme štěstí v bohatství, slávě a moci. Sklony k těmto cílům a zároveň dodržování micvot se přitom nevyklučují. Člověk může dodržovat micvot v souladu s veškerými předpisy a přitom být vnitřně hnán těmito cíli. Tento způsob je na první pohled nezávadný, ale nakonec přece jenom vede k některým neblahým následkům, které se projeví třeba právě v kritických situacích, kdy se ukáže, co mysleli naši učenci tím, když povahu „prostřední“ nazývali „povahou sedomských“. Tóra zcela jistě nezapovídá, abychom se materiálně zajistili, ba naopak – materiální zajištění je jednou z věcí, o které Boha žádáme v každodenní modlitbě. Je ale velký rozdíl mezi tím, když se pro nás materiální stránka stane prostředkem, jako to bylo u Avrahama, nebo cílem, jak se to stalo Lotovi.

Sidra pro tento týden: Va-jera

Tohle už jsme někde četli...

Podtitulem paraši Va-jera by mohlo být „opakování je matkou moudrosti“. Dokážete propojit příběhy z této paraši s příběhy v uplynulých třech? Co mají společného a čím se naopak liší?

Potopa světa

Je to má sestra!

Záchrana Noacha

Vyžeň tu Egyptanku!

Rány na faraona

Rány na Avimelecha

Záchrana Lota

Vyžeň Jišma'ela!

Je to má sestra!

Zkáza Sedomu a Amory

Potopa světa a zkáza Sedomu a Amory – v obou případech jde o zkázu uvlečenou Bohem na člověka za jeho chování, ale v případě potopy je sířeno celé lidstvo, u Sedomu a Amory pouze dvě města a jejich okolí. Sára sama přispívá na Avrahamovu sestru, u Avimelecha už nikoli, Avraham jí do lázi vlastně nutí. **Záchrana Noacha a záchrana Lota** – v obou případech se jedná o záchranu spravedlivého člověka před pohromou, ale liší se v tom, že Noach informuje o svém záměru sám Bůh, Lota jeho poslove. Noach má zachránit veskeré žive tvorstvo, Lota jeho poslove. **Vyžeň Jišma'ela** – dvakrát Sára naléhá na svého muže, zatímco Avraham se Boha snaží přesvědčit, že i v Sedomu a Amore jistě žijí spravedlivci, kvůli kterým stojí za to nechat obě města býti. **Vyžeň tu Egyptanku!** a **Vyžeň Jišma'ela** – dvakrát Sára naléhá na svého muže, aby vyhnal nepravé tehonou Hagor, a poté Hagor s Jišmaelem. Poprvé se Hagor vrátí, když jí anděl řekne, aby se podvolila své paní, podruhé jí nikoli. Podruhé Avraham vyhná Hagor s Jišmaelem se souhlasem Boha, který ztvořil Hagor a Jišmaelovi posílá anděla, který je zachrání od smrti žizni, a přislibuje Jišmaelovi, že se stane otcem velkého národa. **Rány na faraona a Rány na Avimelecha** – poté, co si faraon a později Avimelech vezmu Sáru za manželku (protože jim ji Avraham předstíval jako svou sestru), dopadne na ně rest. Faraonův dům je sířzen ranami a faraon pochopí, že Sára jako jediná raněná není a že ve skutečnosti Avrahamovu ženu. Avimelechův dům je raněn neploďností, Avimelechovi se ve snu zjeví Bůh a varuje ho, že pokud se Sáru dotkne, přivede tím všem smrt. Zatímco faraon za Sáru Avrahamovi zaplatí (jednou z cen měla být i otrokyne Hagor) a po zjištění skutečnosti mu natrhuje okamžitě opustit Egypt, Avimelech po zjištění skutečného stavu věcí a vysvětlení celé situace Avrahama propouští přátelsky a s bohatými dary.

A jak byste na tom byli vy? Poslechli byste takový příkaz?